

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Герич Катерини Іванівни

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРИ ІННОВАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 19 – Архітектура та будівництво,
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування

Детальний аналіз дисертації Герич Катерини Іванівни «Принципи формування архітектури інноваційних центрів зайнятості населення» та наукових публікацій здобувачки дозволяє зробити узагальнені висновки щодо актуальності, ступеня обґрунтованості основних наукових положень, рекомендацій, наукової новизни та достовірності висновків, практичного значення, а також надати загальну оцінку дослідження.

Актуальність теми дисертаційного дослідження:

Загальне зростання чисельності населення у світі та, разом з тим, тенденція використання високих технологій у виробничих галузях світової економіки, що звільняє значний відсоток залученого у виробництво населення, спричиняють кризу у сфері зайнятості, викликають безробіття та формують значні ускладнення на ринку праці. Причому дані процеси стосуються як високорозвинених країн, так і країн, що розвиваються. Питання зайнятості населення постає надзвичайно гостро у багатьох країнах світу, особливо ж важливим є вирішення даної проблеми для України, оскільки війна, що триває вже понад 8 років, широкомасштабне вторгнення, спад економіки – викликали значні міграції (внутрішні та зовнішні), зростання рівня безробіття та проблеми працевлаштування для різних верств населення.

На цьому тлі, представлено дисертаційне дослідження, присвячене питанням формування інноваційних центрів зайнятості та особливостям їх архітектурно-планувальної організації, видається надзвичайно актуальним. На відміну від традиційних центрів зайнятості, до складу яких входять функціональні групи, пов'язані з адмініструванням, допомогою щодо пошуку роботи, налагодженням зв'язків між безробітними та потенційними роботодавцями, а також соціальним захистом даної групи населення, авторкою

пропонуються інноваційні центри, до складу яких включається виробнича зона, що безпосередньо надає робочі місця зацікавленим у працевлаштуванні клієнтам.

Таким чином, дане дослідження направлене на створення наукового підґрунтя для нового типу громадських будівель та комплексів, а також вирішення питань їх містобудівного розміщення та архітектурно-планувальної організації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації:

Детальне ознайомлення з текстом дисертації Герич Катерини Іванівни та її науковими публікаціями дає можливість зробити висновок, що наукові положення роботи підтверджуються ґрунтовним аналізом відповідної наукової літератури, глибоким вивченням вітчизняної та закордонної практики проєктування подібних об'єктів, опрацюванням інтернет-джерел, архівних матеріалів, креслень тощо. Авторкою детально проаналізовані дослідження, що стосуються як архітектурно-будівельних, так і соціально-економічних аспектів за даною тематикою, вивчений досвід проєктування та будівництва різних типів центрів зайнятості, ефективність їх функціонування та зроблені висновки щодо перспективних напрямків розвитку таких об'єктів.

Відповідний рівень обґрунтованості авторських рекомендацій та висновків зумовлений доцільним та глибоким використанням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. В результаті проведеного дослідження авторкою сформоване та науково обґрунтоване визначення інноваційних центрів зайнятості – як нового типологічного об'єкту, сформульовані принципи їх архітектурно-планувальної організації та розроблена методика архітектурного проєктування таких центрів зайнятості та їх мережі, запропоновані та перевірені на практиці рекомендації щодо її здійснення.

Достовірність основних положень роботи підтверджується:

- публікацією отриманих результатів у рецензованих фахових виданнях;
- результатами, отриманими здобувачкою на базі комплексного критичного аналізу теоретичних робіт і практичного досвіду проєктування за даною тематикою;
- широким оприлюдненням і позитивною оцінкою доповідей на міжнародних конференціях;
- застосуванням при проведенні досліджень загальних і спеціальних наукових методів (натурних обстежень; методів статистичного аналізу; комплексного

аналізу факторів впливу; графоаналітичних методів дослідження, структурного функціонально-просторового та графічного моделювання; пошукового проектування, соціально-економічного аналізу тощо);

- вдалою апробацією у авторських архітектурних проєктах та концептах.

Вищенаведені аргументи доводять, що отримані основні положення дисертації достовірні і науково обґрунтовані, відповідають поставленій меті і завданням даного дослідження, не викликають сумніву щодо їх наукової цінності та свідчать про високий рівень наукової підготовки.

Наукова новизна одержаних результатів:

До найбільш вагомих досягнень дисертаційної роботи, що мають наукову новизну, можна віднести наступне:

- у роботі вперше запропонований та розкритий термін «інноваційний центр зайнятості», розроблена класифікація таких закладів за різними типологічними ознаками;
- визначені принципи архітектурно-планувальної організації таких центрів;
- представлені функціональні моделі різних типів інноваційних центрів зайнятості;
- розроблено мережу розміщення інноваційних центрів зайнятості на території України, розраховані радіуси обслуговування;
- удосконалено рекомендації щодо архітектурного проєктування таких комплексів на засадах екологічності та сталого розвитку територій;
- отримали подальший розвиток прийоми архітектурно-планувальної організації центрів зайнятості;
- продовжені та розвинені наукові дослідження щодо історичної еволюції центрів зайнятості населення, запропонований перспективний напрямок їх розвитку за рахунок включення виробничої зони та безпосереднього працевлаштування та розміщення на території таких комплексів.

Практичне значення дослідження:

Отримані наукові результати мають широке практичне використання. Запропоновані інноваційні центри зайнятості населення можуть сформувати нову типологічну групу архітектурних об'єктів, що поєднують адміністративні та промислові будівлі. На основі наукових розробок, представлених у дисертації, можуть бути запропоновані доповнення до нормативних документів, що регламентують архітектурну організацію адміністративних та промислових будівель і комплексів.

Авторкою проведений глибокий та різнобічний аналіз соціально-економічних, містобудівних, демографічних, історико-культурних та інших факторів, що впливають на формування таких комплексів, що може використовуватися зацікавленими сторонами при практичному архітектурному проектуванні, а також при формуванні мережі промислових та громадських об'єктів інноваційних центрів зайнятості та інших подібних типологічних груп архітектурних об'єктів.

Результати дослідження можуть бути використані при доповненні нормативних документів, в практиці архітектурного проектування та реконструкції; конкурсному та експериментальному проектуванні, підготовці студентів у вищих навчальних закладах архітектурного профілю. А також можуть стати основою для подальших наукових досліджень, щодо проектування різних типів інноваційних центрів зайнятості, залежно від типу виробництва, території розміщення тощо.

Оцінка наукових публікацій здобувачки:

Здобувачкою опубліковано 13 наукових праць, у тому числі: 3 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б» (одна з них – у співавторстві); 1 стаття у співавторстві – в іноземному фаховому виданні, що включене до міжнародних наукометричних баз даних; опубліковані тези 8 наукових доповідей в збірках матеріалів науково-практичних конференцій та 1 стаття, що додатково відображає наукові досягнення дисертаційного дослідження.

Кількість та якісний рівень наукових публікацій відповідає вимогам п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення:

Дисертація, представлена у двох томах, складається з анотації, термінологічного словника, вступу, 4-х розділів з висновками, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг першого тому роботи становить 325 сторінок, в тому числі 156 сторінок – основний текст, 89 – рисунки, 30 – таблиці, список використаних джерел з 240 найменувань, 3-х сторінок зі списком наукових публікацій здобувачки, 3-х актів впровадження, додаткових матеріалів, які засвідчують апробацію положень дисертації (експериментальний проект створення інноваційного центру зайнятості у м.

Чернівці), 12 сторінок додатку з наданням джерел ілюстрацій та таблиць. Другий том дисертації складається з додатків, загальним обсягом – 155 сторінок.

У вступі здобувачкою обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його зв'язок з науковими програмами. Мета роботи відповідає її назві, та розкрита у визначених завданнях. Правильно сформульовані об'єкт і предмет дослідження, що відповідають заявленій темі. Визначена наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, наведена їх апробація.

У першому розділі **«Теоретичні основи і передумови розвитку та формування інноваційних центрів зайнятості»** авторкою глибоко проаналізована теоретична база за темою дисертації, встановлено, що комплексні наукові дослідження щодо архітектурно-планувальної організації центрів зайнятості не проводилися. В той же час, детальне вивчення наукових праць, присвячених соціальним та економічним дослідженням питань зайнятості населення, дозволило встановити нагальну необхідність вирішення даної проблеми та важливість організації інноваційних об'єднань, здатних забезпечити працевлаштування населення, та визначити основні вектори їх формування. Проведений аналіз понять, уточнена термінологія та визначення за темою дослідження.

У розділі розглянута типологічна еволюція центрів зайнятості, вивчені вітчизняні та зарубіжні приклади їх реалізації, досліджена їх функціональна структура та розроблена класифікація за різними ознаками.

Визначено, що найбільш ефективною моделлю центру зайнятості може стати комплекс, що включає виробничу функцію для безпосереднього забезпечення роботою населення, що звертається до таких центрів щодо працевлаштування. Розглядаються також можливості поєднання різних видів виробництва та створення міжгалузевих комплексів.

У другому розділі **«Методика проведення дослідження. Класифікація інноваційних центрів зайнятості»** авторкою визначаються основні методи проведення дослідження, які поділені на «методи вивчення» (методи статистичного аналізу, синтезу, узагальнення наукових джерел, історичний та термінологічний аналіз тощо) та «методи розв'язання» (натурні обстеження, аналіз нормативних документів, комплексний аналіз факторів впливу, структурне функціонально-просторове та графічне моделювання, пошукове проектування і т. ін.). «Методи вивчення» дозволяють визначити основні наукові

завдання дослідження, висунути наукову гіпотезу та концепції її реалізації; «методи розв'язання» - дозволяють сформулювати принципи проектування інноваційних центрів зайнятості та розробити методичку й рекомендації щодо її застосування при практичному та експериментальному проектуванні.

У даному розділі також аналізуються фактори впливу на архітектурну організацію та формування мережі інноваційних центрів зайнятості, значимість яких поділяється на стадії: «до проектування», «етапу проектування» та «після проектування». Визначаються алгоритми формування та досліджується організація високотехнологічних багатофункціональних промислових комплексів (технопарків, промислових кластерів, територіально-виробничих комплексів), розробляються блок-схеми виробничих об'єднань, що включаються до структурної моделі інноваційних центрів зайнятості, проводиться їх функціональне зонування, окреслюються особливості розміщення у планувальній структурі міст.

У третьому розділі «Принципи, прийоми та моделі формування архітектури інноваційних центрів зайнятості» здобувачкою визначені основні принципи архітектурно-планувальної організації інноваційних центрів зайнятості (загальні, які стосуються архітектурного проектування окремих об'єктів та комплексів, та спеціальні, що застосовуються для формування мережі таких закладів). До загальних принципів віднесені: принцип контекстуальної інтеграції, принцип доступності, принцип адаптивності, принцип відповідності професійному та галузевому напрямку виробництва); до спеціальних – принцип єдності (у побудові мережі таких комплексів) та принцип супідрядності (вираженої ієрархічності у структурі сформованої мережі інноваційних центрів зайнятості).

Виділені наступні прийоми реалізації зазначених принципів: пермакультурні (забезпечення екологічної стійкості та біопозитивності архітектурного середовища), композиційні (композиційна та комунікативна єдність простору), прийоми забезпечення ергономічності, комфортності та психологічної й контекстуальної адаптації (відповідність антропологічним, фізіологічним, гігієнічним потребам; забезпечення позитивного впливу оточення; гармонійного впливу ландшафту місцевості тощо).

Сформовані три функціональні моделі малого, середнього та великого інноваційного центру зайнятості, виділені обов'язкові, рекомендовані, можливі

та заборонені взаємозв'язки між його окремими функціональними групами. На основі експериментального проектування визначені оптимальні площі окремих функціональних зон та їх відсоткове співвідношення залежно від величини та типу комплексу.

У четвертому розділі «Рекомендації щодо організації мережі та комплексів інноваційних центрів зайнятості» визначаються містобудівні засади формування мережі інноваційних центрів зайнятості, наводиться методика її розрахунку, виділяються радіуси доступності її комплексів для населення, формулюються практичні рекомендації щодо організації такої мережі на прикладі Чернівецької області та міста Чернівці.

Виділяються чотири рівні ієрархічної побудови мережі інноваційних центрів зайнятості з відповідними радіусами транспортної та пішохідної доступності.

Розроблено концептуальні моделі інноваційних центрів зайнятості із залученням виробничих об'єднань; визначено рекомендації щодо їх функціонального зонування. Сформовані моделі відзначаються універсальністю та «гнучкістю» архітектурно-планувальної організації, що дозволяє їм швидко адаптуватися до змін у економічній структурі сучасного суспільства.

Загалом, слід відмітити багатогранність проведеного дослідження, глибоке та всебічне опрацювання різних аспектів формування запропонованих інноваційних центрів зайнятості. Загальні висновки є ґрунтовними і відповідають визначеним науковим завданням роботи. В цілому, можна зробити висновок, що поставлена мета дослідження була досягнута.

Узагальнюючи оцінку представленої роботи, можна визначити її **основні здобутки:**

- надане науково обґрунтоване визначення поняття інноваційного центру зайнятості, доведена ефективність включення до її складу виробничої зони;
- розроблена класифікація нової типологічної групи архітектурних об'єктів – інноваційних центрів зайнятості населення;
- сформульовані принципи архітектурно-планувальної організації інноваційних центрів зайнятості та засади формування їх загальнонаціональної мережі; визначена її ієрархічна структура побудови, розраховані радіуси транспортної та пішохідної доступності;
- розроблено функціональні моделі комплексів інноваційних центрів зайнятості;

- удосконалено методику архітектурного проектування центрів зайнятості населення;
- надані рекомендації щодо вирішення функціонального зонування таких комплексів, їх об'ємно-планувальної структури та архітектурно-образних рішень;
- змістовний ілюстративний матеріал, виконаний на високому художньому рівні.

Високо оцінюючи дану дисертаційну роботу в цілому, можна висловити деякі **побажання та зауваження**:

1. У роботі проведений глибокий та багатогранний аналіз соціально-економічних чинників, що впливають на формування інноваційних центрів зайнятості, доведена актуальність включення у їх структуру виробничих зон та об'єктів, однак, завдання та межі дослідження виглядають занадто широкими, хоча й знаходять своє відображення та повне розкриття у дисертації.
2. Розроблені функціональні моделі комплексів інноваційних центрів відображають їх загальну архітектурно-планувальну структуру, разом з тим, функціональна організація, об'ємно-планувальні та естетично-образні рішення таких центрів можуть суттєво відрізнитися залежно від типу виробництва, особливостей розміщення, соціальної структури регіону тощо. А отже, у подальшому можуть стати темою окремих досліджень.
3. В анотації, на сторінці 4 авторкою наведене не дуже чітке формулювання: «У третьому розділі «Принципи, прийоми та моделі формування архітектури інноваційних центрів зайнятості» розробляється система принципів, які поділено на дві групи: загальні, що використовуються для проектування мережі і для окремих комплексів інноваційних центрів зайнятості; спеціальні, які застосовуються лише для проектування мережі, або окремого комплексу». Разом з тим, у тексті дисертації поділ принципів на загальні та спеціальні виглядає більш чітким та аргументованим.

Висловлені зауваження не знижують загального високого рівня проведеного дослідження та можуть бути використаними здобувачкою у подальших дослідженнях. Наукові результати дослідження є обґрунтованими, достовірними та відзначаються науковою новизною. Робота виконана з дотриманням всіх правил академічної доброчесності.

Відповідність дисертації вимогам

«Порядку присудження ступеня доктора філософії...»:

Дисертація Герич Катерини Іванівни «Принципи формування архітектури інноваційних центрів зайнятості населення» повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 та є завершеною, самостійною науковою роботою, отримані результати якої роблять суттєвий внесок в архітектурну науку.

Загальний висновок:

Дисертаційне дослідження Герич Катерини Іванівни «Принципи формування архітектури інноваційних центрів зайнятості населення», представлене на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 19 «Архітектура та будівництво», спеціальності 191 «Архітектура та містобудування», - є завершеною самостійною науковою працею, отримані теоретичні і практичні результати якої не викликають сумнівів, відзначаються науковою новизною та свідчать про досягнення здобувачкою високого рівня оволодіння методологією наукових досліджень, а її авторка, Герич Катерина Іванівна, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 19 «Архітектура та будівництво», спеціальності 191 «Архітектура та містобудування».

Рецензент,
кандидат архітектури, доцент
кафедри архітектурного проєктування
цивільних будівель і споруд

Брідня Л.Ю.

Підпис к.арх., доцента
Брідні Л.Ю.

«засвідчую»:

Вчений секретар Вченої ради КНУБА,
к.т.н., доцент

Клименко М.О.